

GLASNIK

AVSTR. KRŠČ. TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE

Izhaja vsak petek

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica 6

Naročnina znaša:
celoletna . . K 4—
pololetna . . K 2—
četrletna . . K 1—

Posamezna številka
stane 10 vin.

Št. 11.

V Ljubljani, dne 15. marca 1918.

Leto XI.

† Oroslav Bric.

Ljubljana, 11. marca 1916.

Danes zjutraj sem dobil to-le:

Podpisana soproga, potrta neizmerne žalosti, naznanja v svojem imenu, kakor tudi v imenu vse sorodnikov, vsem prijateljem in znancem, da je vsemogočni Bog v Svojem neumljivem sklepu po dolgotrajni mučni bolezn, dobro pripravljene in boguvdanege, previdenege s sv. zakramenti za umirajoče, v polni moški dobi 36 let poklical danes ob 2. uri ponoči k Sebi v večnost gospoda Oroslava Bric-a, župana, posestnika itd. itd. Pogreb nepozabnega bo v torek dne 12. marca t. l. ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti, Litija 7, na trško pokopališče v lastni grob. Slovesno mrtvaško opravilo bo v tukajšnji cerkvi v sredo ob 9. uri dopoldne. Na željo pokojnika se vsi venci hvaležno odklanjajo v korist dobrodelnim namenom. Prosi se tihega sožalja (!). Blagi rajni se priporoča vsem znancem in prijateljem v blag spomin in v pobožno molitev! Litija, dne 10. marca 1918. Marija Bric, žalujoča soproga.

In Oroslava Brica ni več. — Užalostil sem se, ker sem imel rajnega Brica osebn zelo, zelo rad. Takih ljudi, kakršen je bil rajni Bric, ni posebno veliko. Pred leti so stavkali delavci in delavke v litijski predilnici. Pri »Slovincu« smo dobili daljši dopis. Poslal ga je Bric, pa sem šel tja, dasi so stavko povzročili in jo, kar povem mimogrede, zelo trapasto vodili in popolnoma skazili socialni demokratje. Dopis sam nas je vse že v Ljubljani v uredništvu presenetil; tudi rajnega našega očeta dr. Kreka, katerega smo o celi reči precej poučili. Še bolj sem bil presenečen, ko sem pričel govoriti z njim. Na litijskem kolodvoru je čakal, če se kdo iz Ljubljane pripelje. Poznal me je, čemur sem se čudil, ker se nisem spomnil nanj; po Dolenjskem pa tudi še nisem posebno šaril. Razpravljala sva seveda o stavki, ampak precej se je najin razgovor obrnil tudi na druge reči: strankarsko življenje, verske in izobraževalne organizacije, združništvo, delavske strokovne organizacije: vse lepo radikalno demokratično, celo pristaš splošne in enake aktivne in pasivne ženske volilne pravice je bil. Fant, kje si se pa ti

teh reči navzel, sem si mislil, saj so to reči, ki smo jih pravzaprav le na malih naših delavskih konventikeljnih razpravljali; posebno pa misel za pravice žensk še ni bila posebno razširjena v tistih časih niti med delavkami. Enkrat ali dvakrat sem bil to silno važno reč spravil v »Slovenski List«, ko že sedanji kranjski dekan Koblar ni bil več »Listov« šefredakter in je urednik, ki je poleg tednika »Slovenski List«, sodeloval trajno pri dnevniku »Slovincu«, zato je pa za rokopolis sam »plaval«. Mislim, da bi te reči tudi ne bil objavil, če bi se ne bil bal, da mu sploh ničesar več napisal ne bom, ker se je kisló držal, ko je na Bregu »pri Cotiču« revizijo bral. Peljal me je v svojo spalnico, da se natančneje pogovoriva o vsem, kar naj se stori.« Na mizi sem zagledal Krekov Socializem, Črne bukve kmečkega stanu, seveda »Slovenca« tudi, »Dom in Svet«: fant bere, sem si mislil. »Veste, delal sem kot pomočnik v Ljubljani. Hodil sem na shode »Katoliškega delavskega društva«, na predavanja S. K. S. Z., sem Vas večkrat slišal.« Bilo je to v letih, ko sem pričel šariti kot tajnik »Slovenskega katoliškega delavskega društva in ko sva s prijateljem Jožetom pozimi vsako nedeljo delavske shode prirejala. Ni bilo prav posebno veliko ljudi na njih, ampak na koncu koncev je pravzaprav čisto vse eno: smotreno šolanje delavstva rodi uspehe in sad prav gotovo dozori, če tudi morebiti precej ne.

Rajnik je prihajal večkrat v Ljubljano po svojih opravkih: pekovski mojster je bil, malo štacuno je tudi imel. Prihajal je rad k meni. Šla sva skupaj. Peljal sem ga k rajnemu dr. Kreku. »Ne grem, kaj si bo pa mislil, poldne je.« »Seveda je poldne, a drugače, kaj pa veš, če ga dobiš doma ali pa ne.« »To je Jurče Bric iz Litije, gospod doktor. Branil se je iti k Vam.« Veselo so rajnemu Evangelistu zažarele oči; poznal ga je že iz mojih opisov, vedel sem, da bi ga bil rad poznal, zato sem mu ga pripeljal. Odšel sem in pustil Brica samega pri dr. Kreku. Popoldne sva se z Bricom še enkrat sestala: ves panan je bil in še bolj utrjen, kot je že tako bil. Dr. Krek mi je pa tudi še tisto popoldne rekel: »Slišite, Bric je pa »fejst« fant«; notranja sila ga goni na delo, da dere naprej. Podoben je dr. Brejcu.« In Bric je res pridno delal v blagobit ljudstva. Povsod se je čutila njegova spretna roka: na političnem poprišču, na polju izobraževalne organizacije,

pri združništvu, na bojišču delavske žuljave dlani; vneto je delal tudi posebno pri »Orlu«. Veren je bil naš Bric, naroden in demokrat z dušo in s telesom. Vse je storil, da bi se bilo v litijskem industrijskem okraju delavstvo strokovno organiziralo. Dosegel je tudi lepe uspehe, posebno ga je veselilo, ko je prišel v Šmartno pri Litiji kaplanovat eden najzvestejših dr. Krekovih prijateljev Krische, ki ga je tudi Bog odpoklical v najkrepkejši moški dobi. Žal, da je vojska kakor tudi marsikje drugod zatrla delo miru, dasi delavstvo, posebno še litijsko, zelo, zelo potrebuje strokovne organizacije. Prijatelj Bric ni skrival zakladov, ki si jih je pridobil kot samouk, marveč nastopal je tudi kot ljudski govornik. Nisem ga izlahka pripravil, da je govoril. Ukanil sem ga. Shod smo imeli, delavski seveda, po § 2. v Litiji. Prišel sem popoldne v Litijo. Pripovedoval mu in dokazoval, kako da je potrebno, naj on sam pove, kar je meni pripovedoval, da naj povem. »Bom otvoril, ti pa govoril.« »Naka, ti boš povedal.« Ljudje so prišli skupaj, vabila sva jih kar na cesti: v Litiji je to šlo, Ljubljančan je pa izginil. Bric se je obotavljal, se kregal po pravici name, a ker ni bilo drugače, je pa sam začel. Plaval je tako okoli dvajset minut; potem je Ljubljančan prišel in — Bric je govoril še deset minut: lev je zaduhal kri in — izuril se je v dobrega ljudskega govornika in v prav dobrega debaterja.

S Krekom sva mislila, naj bi se naš list, ko smo ga ustanavljali, nazival »Delavski list«; Bric naju je pa zapeljal, da sva dala našemu listu ime »Naša Moč«, z ozirom na tisto Finžgarjevo povest v »Domu in Svetu«, ki jo je bil naš najboljši pripovednik v Rakitni zamislil.

Da je litijska občina postala naša, to je bila v prvi vrsti Bricova zasluga. Litijski občinski svet ga je izvolil tudi za župana. Postal je veljak v svojem kraju, a to moram reči: časti, in veliko jih je dosegel, ga niso pokvarile: ostal je demokrat, pravi ljudski župan. In ljudje so ga imeli radi.

Ko je napravil dr. Šusteršičev absolutizem in še bolj njegovi mančestersko gospodarski heretični nazori individualne sebičnosti razkol v naših vrstah, se ni Bric niti trenutek obotavljal: ostal je zvest našim načelom: načelom jugoslovanske katoliške demokracije, načelom S. L. S.

V najboljši moški dobi, prijatelj Bric,

te je poklical Bog k sebi. Žalujemo za teboj vsi tvoji prijatelji. Vemo, da je v tvoji Litiji, ker je zatulil tvoj grob, marsikaj zakopanega, kar si še snoval in nameraval izvesti. In vendar te blagrujemo, prijatelj. Vemo, da se veseliš že v nebesih s svojim prijateljem in učiteljem dr. Krekom in Krischejem. To nas teši v naši bridkosti, ko molimo: Večni počitek naj ti podeli Gospod!

× × ×

Litija, 12. marca 1918.

Pokopan je bil prijatelj Bric danes v Litiji. Veličasten, lep pogreb: 16 duhovnikov ga je pokopavalo. Na odprti gomili se je poslovil od njega g. dekan Rihar.

Prvi dr. Krekov dan.

Kranj, 10. marca 1918.

Jugoslovanska strokovna zveza je sklenila, da imenuje svoje celodnevne socialne tečaje, ki jih svojim članom priredi, svojemu slavnemu ustanovitelju v spomin dr. Krekove dneve. Celodnevne tečaje je uvedel v naši jugoslovanski katoliški delavski demokraciji rajni dr. Krek, po njegovi inicijativi so se izvajali; sam je imel leta in leta v Ljubljani pozimi socialne tečaje vsak teden po en večer; izven Ljubljane jih je pa prirejala Jugoslovanska Strokovna Zveza. Vojska je to kulturno smotreno delo prekinila, a hvala Bogu: letargijo, ki je nastala vsled vojske, je naša delavska organizacija preživela. Načelstvo gorenjskega okrožja J. S. Z., predseduje mu urednik »Mladosti« Anton Komljanec, je v tem kratkem času, odkar deluje, ustvarilo v Kranju eno najmočnejših skupin J. S. Z. in s smotreno agitacijo zelo okrepilo skupno J. S. Z. v Stražišču. Želelo je, naj bi se mladi člani J. S. Z. vživeli v duha naše organizacije, da bi se v strokovnem oziru izšolali. Sporazumno z načelstvom J. S. Z. je priredilo gorenjsko okrožje danes v Kranju: prestolici naše Gorenjske, I. dr. Krekov dan. Otvoril in

vodil je poučni tečaj okrožni predsednik urednik Komljanec. Predavalo se je dopoldne in popoldne. Moškerc je govoril o dr. Krekovem delu posebno z ozirom na delavski stan. Podal je tudi zgodovinski pregled o razvoju jugoslovanske katoliške delavske demokracije. Urednik Vrtovec je predaval o temeljnih načelih demokracije. Podal nam je lepo sliko o socialnem stanju v dobi pred Kristusom in o socialni evoluciji, ki jo je katoliški nauk krščanske pravice in ljubezni proti duhu sebičnega individualizma povzročil. Popoldne je poročal urednik »Jugoslovana« dr. Jež o delavski zakonodaji. Predavatelj nam je poročal o pravnem duhu v poganski dobi, povedal kako da je katoličanstvo preobrazilo svet po načelih krščanske pravičnosti, opisal vpliv humanistične in luteranske dobe, ki je dovedla do tiste individualne sebičnosti, vsled katere trpi še danes svet. Podal nam je pregled sedanje delavske postavodaje; opozarjal, da se mora zastareli poselski red preosnovati; obrtni red in postave o delavskem zavarovanju nam je podrobnejše razložil. V diskuziji je Moškerc opozarjal na praktično važnost J. S. Z. s posebnim ozirom na pravno varstvo in na izboljšanje delavskih razmer. Predsednik Komljanec je zaključil z lepim govorom I. dr. Krekov dan J. S. Z., v katerem je opozarjal, da tvorijo jedro in temelj naše organizacije zvestoba naši katoliški veri, boj sebičnosti in ljubezen do našega jugoslovanskega naroda. Temelj šolanju članov J. S. Z. v Kranju in v Stražišču se je danes zgradil; s predavanji se bo poskrbelo, da se šolanje izpopolni.

Za invalide.

Dunaj, 3. marca 1918.

Poslanska zbornica je v petek, dne 1. marca t. l. sprejela soglasno, pooblastilni zakon, po katerem se urejajo na novo pre-skrbnine za vojne invalide. Bilo je to z ozirom na razmere časa zelo nujno potrebno.

Molčal sem nekaj trenutkov, ko sem slišal vablivo prerokovanje. Nato sem pa planil s stola, se zgrudil na kolena pred vedeža; radosti in sreče sem plakal. Koncem koncev sem zaklical: »Hvala ti, Abulfaragus! Bog daj, da se ne varaš!«

»Motiti se, dete moje? Da, zgodilo se je, da sem se včasih motil. Moja umetnost tudi vara. A potolaži se: ostanem tu, da del moje napovedi izpolnim. Če ne postane Aleidis tvoja, ne bo nikogar. Sicer pa zvezde niso nikdar jasnejše govorile, prepričan sem, da me usoda ne vara. Poslušaj, Bernard, kaj moraš storiti, da si zaslužiš srečo; V tvoji spalnici dobiš kmečko obleko; obleci jo, nobene reči ne smeš vzeti s seboj. Spavaj, če moreš, jutri, preden napoči jutro, te zbudim. Grad boš nato zapustil in odšel. Prepovedano mi je, da ti kaj svetujem. Odhajati moraš in delati, kar ti bo tvoja notranjost zapovedovala. Nikdar ne poizkušaj, da bi se Aleidis približal. Važen pripetljaj ti naznani, kdaj se vrni, storiti smeš to le v zavesti, da povrneš grofu Arnoldu njegov mir. To ti smem povedati; vse drugo ti dogodki pojasne.«

Kako se je dosedaj skrbelo za invalide? V smislu zakonov 27. dec. 1875, 23. junija 1891 in 28. junija 1896 gre vojnim invalidom, v kolikor so pripoznani za delo nesposobnim »penzija«: možu 72 K letno, poddesetniku (frajtarju) 96 K, desetniku 120 K, četovodji 144 K, naredniku 168 K. Poleg tega pride še ranjenska doklada 96 K, ki se zviša v slučaju zgube ali otrpnenja enega uda ali enega očesa za nadaljnih 96 K. Pri izgubi dveh udov ali popolnega vida se zviša za 192 K.

Na podlagi cesarske naredbe z 12. junija 1915, je domobrantsko ministrstvo z odlokom 12. junija 1915 l. določilo sledeče podpore:

Za invalide 60, 120 ali 180 K letno, kakor se je zmanjšala delazmožnost v prejšnjem poklicu za 20 do 50 odstotkov in od 50 do 100 odstotkov, oziroma je nastopila popolna delanezmožnost. V zadnjem slučaju se morejo zvišati podpore na največ 600 K.

Za svojece onih, ki dobivajo državno invalidno podporo: za ženo 60 K letno in za vsacega otroka 36 K. Otroci popolnoma delanezmožnih invalidov dobe 60 K letno. Starši, stari očetje ali matere po 60 K, skupaj pa največ 120 K letno.

Za preostale padlih, pogrešanih in umrlih: za vdovo 120 K, za ostalo siroto brez očeta 12 K letno. Zakonske ali legitimirane popolne sirote dobe po 36, 30, 24 in 18 K, po tem, ali je ena, dve, tri ali več takih sirot.

Nezakonske sirote dobe 16 K, ako dobiva mati »penzijo« in državno podporo. Ako te ne dobiva, potem dobe sirote 108, 102, 96 ali pa 90 K; kakor je njih število, ena, dve, tri ali več sirot. Te državne podpore so vezane na dejstvo, da dotičniki ne dobivajo preživljenske podpore.

Jasno je, da s temi invalidnimi podporami v sedanjih težkih razmerah nikomur ni mogoče shajati. Pa tudi v normalnih časih ne. Zato je skrajno potrebno, da se za te ljudi od strani države, za katero in na katero povelje so trpeli in trpe, pre-skrbi možnost življenja.

V naslednji razpredelnici so označeni prejemki invalidov po novem zakonu.

Henrik Conscience:

Hugon pl. Craenhove.

Povest grofa Hugona pl. Craenhove in njegovega prijatelja Abulfaragusa.

Te besede so me potolažile; hvaležno sem gledal; ni se mi več zdelo, da bi bil tako strašen; nasprotno: njegovo lice je bilo nežno, kakor lice očeta, kadar s svojim otrokom govori.

»Bernard,« je nadaljeval, »obljubi mi, da se moji volji ukloniš; povedal ti bom, če to storiš, kakšna sreča da te še čaka.«

Stisnil sem mu roko in rekel, da ga bom ubogal.

»Kadar boš grad zapustil,« je nadaljeval Abulfaragus s poudarkom, »zabranim, da bi se kdo drugi približal Aleidis. Stori bom zate vse, kar more oče za svojega sina storiti, da mu ohrani čisto in ljubeznivo nevesto. Usoda je odločila, da postane, kadar pride čas za to, Aleidis tvoja žena in da boš gospodaril Svetilnikovemu gradu in tudi Abulfaragusu! Li to, mladenič, zadošča tvoji ljubezni in tvojemu ponosu?«

Prijel je za svetilko, me vodil v mojo spalnico in me zapustil.

Kaj naj ti pripovedujem, kaj da sem ponoči sanjal. Nesrečen nisem bil. Bodočnost mi je skrivala tako lepo usodo. Vse sem bil pripravljen, da pretrpim, da si Aleidis zaslužim. Nisem se podvrgel le Abulfaragusovi volji, osrečavala me je marveč tudi misel, da sem poklican olajšati bolelost mojemu dobrotniku grofu Arnoldu: mogoče mu jo popolnoma odvzamem. Nekaj skrivnosti Craenhovejnih sem poznal. To se mi je laskalo. Vzvišeno se mu je moje pregnanstvo zdelo. Ko je odprl Abulfaragus moja vrata, sem bil že pripravljen in oblečen v svojo slabo obleko. Odšel sem. Pri slovesu sem še Abulfaragusu rekel:

»Veš, Aleidis bo žalostna, morebiti bo žalovala za bratom?«

»Ne boj se, sin moj,« je dobrovoljno odgovoril. »Tolažil jo bom in povedal, da se povrneš. Vsak dan bom z njo o tebi govoril hočem, da te ne pozabi.«

Plakal sem hvaležnosti; objel sem Abulfaragusa in poljubil moža, ki sem ga smratral najstrašnejšim človekom na sve-

		Dosedanji mesečni prejemki v kronah brez ozira na bivališče			Prihodnji mesečni prejemki			Zboljšanje znašatorej mesečno v kronah				
		Vojška preskrbina	Državna podpora	Skupaj	Na Dunaju ali zunaj monarhije	V krajih I. in II. reda aktiv. doklad	V drugih krajih Avstrije	Na Dunaju ali izven monarhije	V krajih I. in II. reda aktiv. doklad	V drugih krajih Avstrije		
Za invalide	Popolna nezmožnost	6	15	21		90	81	72	69	60	51	
	Ako se je znižala sposobnost za	50—100%	6	10	16	60—100%	60	54	48	44	38	32
						40—59%	48	45	42	32	29	26
Najmanj 20, vendar manj kot 50%	6	5	11	20—39%	30	30	30	37	34	31	19	19
Svojcem § 1. L 5 zakona	Popolna delonezmožnost invalida		5	5		90	81	72	85	76	67	
	Če se zmanjša zmožnost invalida v prejšnjem poklicu za	50—100%	5	5	5	60—100%	60	54	48	55	49	43
						40—59%	48	45	42	43	40	37
Najmanj 20, vendar manj kot 50	5	5	20—39%	30	30	30	25	25	25			
Za vdovo (ženo) padlega, umrlega ali pogrešanega	9	10	19		60	54	48	41	35	29		
Za zakonsko siroto padlega, umrlega ali pogrešanega	4	1	5					55	49	43		

Ta zakon bi moral stopiti v veljavo s 1. aprilom t. l.

Shod idrijskega dvornega svetovalca.

Iz Idrije: V nedeljo dne 3. marca je bil shod, katerega je sklical rudniški predstojnik, dvorni svetovalec Billek. Poročal

tu. Bodril me je in mi zaklical, da se zopet vidiva. Hitro sem odhajal. Ko sem prišel v Santhoven, sem nekega kmeta poprosil za mleko, ker me je žejalo. Najemnik mi je povedal, da ga je ovčar zapustil. Ponudil sem se mu in sprejel me je. Dve leti že služim tem ljudem. Zadovoljen sem, ker vem, da bom Aleidis zopet videl. Ne bi se pa rad na Svetilnikov grad vrnil, ne da bi znal brati. Vem, da Aleidis zelo rada poslušala povesti o viteških borbah. Sploh pa koprni moje srce po znanosti in vedi.

Taka je moja povest, Albret, ni li res čudna in žalostna?

Stari pastir je tako pozorno poslušal, da je nekaj časa molčal; strmel je v svojega tovariša in rekel čez nekaj časa:

»Žalostno? Da, a še čudovitejše! Tresa sem se, ko si mi o Abulfaragusu pripovedoval. Ali veš sploh, če je človek?»

»Kaj pa more biti, Albert?»

»Mlad si še, Bernard, ne veš, kar je znano meni. Če ti rečem, da žive ljudje, ki se zvežejo s hudičem, ki jim služi kot suženj in sluga? In če ti še pristavim, da se taki ljudje večkrat prepozno kesajo te

je sam po tolmaču, kaj da je že vse storil za rudnik in delavstvo. Ne bom opisaval tega, ker vsak rudar čuti sam na sebi te dobrote. Glavni namen je bil pač ta, da si s tem shodom pribori zaupnico, ker mu je delavstvo dalo na shodu dne 17. januarja

zveze, ki se mora prekleti, in ki jih potem preganjata žgoča vest in bojazen, vsled česar se zapirajo pred ljudmi in beže pred solnčno svetlobo?»

»No, Albert, kaj misliš s temi besedami?»

»Saj se to lahko umeva: grof Arnold pl. Craenhove je prodal hudiču svojo dušo; Lucifer mu je pa pridelil sužnja Abulfaragusa.»

Te besede, ki jih je govoril Albert s povzdignjenim glasom, so na Bernardovo dušo zelo vplivale; dvignil je glavo in se smehljal:

»Albert, varaš se. Grof Albert je hodil kot dober kristjan k sv. maši v cerkev. Abulfaragus je imel v svoji sobi Marijino podobo, katero je vedno krasil s svojimi cveticami? Ni li klical Jezusa na pomoč, ko je klečal pred gomilo? Ne, to ni tista neznana skrivnost. Nekaj drugega tiči v celi zadevi. Kdor ve, kje je grof Hugo pl. Craenhove pokopan, ta reši zapletko.»

»Ali ni grofice de Merampré nihče poprašal za pojasnilo, Bernard?»

»Kdo naj jo vpraša, ker jo ni od te noči nihče več videl.»

t. l. pri Didiču nezaupnico, katero je seveda tudi ipošteno zaslužil. Ker ga je delavstvo z raznimi medkljici motilo, ni skončal svojega poročila in je shod zaključil. Ko se je podal iz pivovarne, so množice stisnile skupaj in mu tako zaprle pot do vrat; v tej gnječi so ga pričele ženske z dežniki obdelavati. To res ni bilo lepo, pa čuditi se ne smemo, ker razmere so take, da se moramo čuditi, ker jih delavstvo tako mirno prenaša.

Naravnost zločinsko je pa, ker odvaljujejo socialni demokrati krivdo na krščansko misleče delavstvo. Krivi smo v toliko, ker smo imeli toliko poguma, da smo na splošno željo delavstva predlagali dvornemu svetniku nezaupnico, katera je bila z gromovitim odobravanjem tudi sprejeta in ker je dala nezaupnica povod temu shodu, smo zato v toliko mi krivi, da se prav razumemo: ko bi ne bilo nezaupnice, bi ne bilo shoda; in če bi ne bilo shoda, bi tudi ne bilo prišlo do prizorov, ki jih obžalujemo. Laž pa je, da se je od naše strani organiziral kak napad ali motenje shoda. Naše ženstvo se shodov sploh ne udeležuje, pač pa vaše. Kdo je suval, ste videli na svoje oči, saj po navadi kaj vestno stikate po dvorani in pridevka »dvornega svetnika detektivi« si niste zastoj zaslužili.

Gotovo, da vam ni prav, ker je prišlo do tega, saj ste imeli isti namen, kakor dvorni svetnik, da se pred ljudstvom opere. Kaj pomeni pohvala dvornega svetnika krajevnemu odboru? Eden družega oprati, kaj? In kdor se umiva, je gotovo tudi umazan, kaj ne? Teža mnenja smo mi, in tako gotovo tudi razven vas sodi vse delavstvo. Krajše bi se reklo: naše mizerje je kriv dvorni svetnik in vi, ki ste izvoljeni, da nastopate za naše koristi.

Kaj bo storil dvorni svetnik in krajevni odbor, ker so videli in slišali, kaj zahteva od njih delavstvo, povdarja ogromna večina delavstva, ne par brezvestnih hujskačev in pokvarjena mladina, kakor se je potem izrazil dvorni svetnik, smo res radovedni.

To pa je gotovo, da od obljub imamo le prazen žep in želodec, zato jih ne maramo več, kakor tudi tistih ne, ki nas z njimi pitajo!

Za koristi idrijskih rudarjev.

Poslanec Gostinčar je izročil ministru za javna dela sledeče zahteve in želje delavstva v Idriji, s prošnjo, da jih ministrstvo vpošteva in uresniči.

1. 125 odstotno zvišanje vojnih doklad, ki so se pripoznale delavstvu z odlokom ministrstva javnih del z dne 19. julija št. 2387, naj se tudi da, mesto 30 odstotkov na zaslužek.

2. Napredovanje v višje stopinje plačilnika naj se že enkrat uredi, da dobi vsak, kar mu po službenih letih pristaja.

3. Ker so oproščeni dohodninskega davka državni uradniki in kakor tudi državni uslužbenci, mislimo, da s tem večjo pravico prosi delavstvo te ugodnosti, katere država delavstvu ni naklonila.

4. Po večini vsa privatna podjetja prekrbijo svojemu delavstvu kurjavo in razsvetljava, tega pri našem c. kr. rudniku ni,

da si je sredi gozdov in poseduje erar več električnih central.

Delavstvo oropano servitutnih pravic eraričnih gozdov, mora plačevati za drva iz gozdov visoke cene c. kr. gozdnemu erarju. Sicer pa ima le malokateri toliko sreče, da jih dobi.

Uradniška stanovanja krase lestenci z žarnicami, nam rudarjem treba sedaj ob pomanjkanju petroleja ob mraku iti spat.

Zato prosimo, da naj preskrbi oziroma oskrbi za nas erar drva in da napraviti električno razsvetlavo po vseh rudniških stanovanjih.

5. Delavstvu naj se uredi 125 odstotna zvišana normalna dnevna plača, ki bo odgovarjala sedanji draginji.

6. Erar naj preskrbi delavstvu zadostno živil. Delavec, ki je razven svoje službe navezan, da hodi drva v gozd napravljat, nima nič manj naporno in nevarno delo, kakor v jami in to pri hrani: 6 kg moke na mesec, že dva meseca nobene masti; 8 kg krompirja letošnjega pridelka za preteklo leto, ta mesec 1 kg na družino, samci nič, nekaj kg repe in korenja, ješprenja že ne držimo v spominu, katerega mesca četrt kg, toraj toliko hrane za človeka, kolikor komaj zadošča za kokoš ali zajca, nikakor pa za delavca v zaduhlem zraku pod zemljo, strupenem v žgalnici in po plinih ostrupljenem mestu. Če bi delavstvo imelo vsaj najpotrebnejšo hrano in drva, je jasno, da bi mu preostajalo več moči za izvrševanje svoje službe in s tem bi erar sam imel dobiček.

7. Ker so pri tukajšnjem rudniku uslužbeni delavci sami domačini in okoličani neveščji razven materinščine kakega drugega jezika, si usojamo prositi, da se nastavi uradništvo, s katerim bomo lahko občevali brez tolmačev.

8. Delavstvo nujno prosi, da se da rudniškemu predstojniku dvor, svet. Jos. Billeku zasluženi pokoj ali da ga premeste. Da so njegove moči izčrpane, čutimo najbolj delavci, kar iz zgoraj stoječih 1.—6. točkah lahko vsak izprevidi.

× × ×

Dunaj, febr. 1918.

Poslanec Gostinčar je vložil po »Strokovni zvezi del. erar. rudnika v Idriji« podpisano prošnjo, ki se glasi:

Podpisani, ki prejemo takozvano milostno pokojnino, katera se v tem času naraščajoče draginje ni nič zvišala, prosimo potom »Strok. zveze del. eraričnega rudnika v Idriji« visoko fin. ministrstvo, da nam odpomore v res bednem položaju, ter zviša našo pokojnino.

Svojo prošnjo utemeljujemo kratko, ker poznavatelju današnjih razmer tega na dolgo ni potreba.

Naša pokojnina je bila že pred vojno tako mala, da ž njo ni bilo mogoče shajati, toraj smo bili navezani na dobrih rok pomoč, ker so se pa razmere med vojno tako poslabšale, da vsakemu primanjkuje, torej o kakih darežljivostih ni več govora, je zato postal naš položaj brezupen.

Smo stari možje, za vsako delo nesposobni, ki smo svoj čas delali pri erar. rudniku ali gozdu. Ker pa radi raznih slučajev nismo prišli do prave pokojnine, tako tudi sirote c. kr. rudarjev in gozdarjev.

Zato še enkrat prosimo vis. c. kr. ministrstvo, da nam pomaga iz obupnega položaja in zviša pokojnino.

Gotovo so ravno stari delavci in njih vdove, ki prejema škandalozno nizko — »milostno« pokojnino, največji idrijski reveži. Kaj je dandanes 20 ali 30 K mesečno. Toda niti teh vsot vsi ne prejema. Da, da, c. kr. erar se ne sramuje še danes plačevati izmozganim starčkom in delavskim vdovam kot milostno pokojnino mesečno 5, 7 do 20 K. Ob čem naj tak revež živi?

× × ×

Interpelacija poslanca Gostinčarja in tovarišev na Nj. eksccelenco gospoda ministra za javna dela.

Pisarji idrijskega rudnika so po večini v delavskem plačilniku. Nekateri so dosegli že do 20 službenih let in so še vedno uvrščeni med jamske delavce, seveda na režijske dneve.

Da se te zastarele in pisarniške osebe neprimerne razmere odpravijo, naj se uvede za te ljudi sledeči službeni red:

1. Pisarji naj se po petih službenih letih uvrste med pisarniške pomočnike oziroma sluge, kakor je to pri državnih podjetjih in rudniških razven v Idriji, že dolgo v veljavi.

2. Po desetih službenih letih s pisarniško prakso, naj se uvrste v status poduradnikov, kakor se je to vršilo pri njih prednikih. Ker je sedaj še mnogo nezasedenih mest, naj se ta zasedejo s pisarji, ki sedaj opravljajo isto delo.

3. Pri uvrščenju pod točko 2. naj se takoj od prejšnjega službovanja prišteje pet službenih let, tako da stopi vsakdo takoj v 2. in po enem letu imenovanja v 3. plačilni razred, kakor poduradniki in slugi.

Nadaljno napredovanje naj se vrši vsaka tri leta, po zakonito uveljavljeni službeni pragmatiki.

Razlogi za to preureditev so posebno: a) kot pisarji z dnevno plačo, uvrščeni v sedaj veljavni plačilnik delavcev, morajo opravljati zelo naporna in odgovorna dela, brez prestanka po osem in še več ur na dan.

b) Upravičenost za zasedbo teh mest je v vestnem izvrševanju svojega dela in podlaga, dolgoletna pisarniška in obratna praksa v delih, ki jih po izjavah nekaterih sedanjih in nekdanjih uradnikov z malimi izjemami pri drugih državnih podjetjih, že sedaj izključno opravljajo tehnični uradniki in poduradniki.

c) Kot pisarniški delavci se morajo vsled mnogih zahtev ravnateljstva mnogokrat in to posebno v pisarniških zadevah, kosati z obratnimi pazniki, ki so vsi poduradniki.

d) Kot pisarji v tem plačilniku, imajo v slučaju obolelosti edine bolniške dneve, t. j. 60 odstotkov normalne temeljne plače, in morajo pri povratku v službo svoje v tem času zaostalo delo — če nima to lastnega termina — spopolniti. Kakor da bi imeli akordno plačo.

Ti in še drugi slučajji opravičujejo, da se njih brezpravno in gmotno stanje nemudoma zboljša. Vpošteva naj se predvsem to, kar jim po njih dosluženi letih pristojna, namreč: poduradniška ne pa delavska pokojnina.

Zahteve rudniških pisarjev so skrajno malenkostne in ponižne, v primeri z njihovim trudopolnim in odgovornim delom.

Zato je sveta dolžnost uprave, da čimpreje temeljito v smislu zahtev pisarjev c. kr. rudnika v Idriji njih razmere uredi. Vsak delavec zasluži svoje plačilo, katerega mu po božji in človeški postavi nihče ne sme in ne more kratiti. Zato je nujno, da v tem oziru ministrstvo za javna dela to zadevo hitro uredi in s tem odbije ost zlorabe pisarjev od strani predpostavljenec.

Podpisani vprašajo:

Ali so Vaši eksccelenci znane razmere pisarjev pri c. kr. rudniku v Idriji?

Ali hoče Vaša eksccelencia v smislu zgoraj navedenih nasvetov, za stalno urediti razmere rudniških pisarjev v Idriji in s tem napraviti konec krivicam, ki se tem ljudem gode?

Na Dunaju, dne 26. februarja 1918.

Izdajatelj Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Mihael Moškerc. — Tisk Kat. Tiskarne.

Ustanov. 1. 1893.

Ustanov. 1. 1893.

UZAJEMNO PODPORNNO DRUŠTVO V LJUBLJANI
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom posojila proti poroštvu, zastavi življenskih polic, posestev, vrednostnih papirjev ali zaznambi na službene prejemke.

Vračajo se posojila v 7¹/₂, 15 ali 22¹/₂ letih v odsekah ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih.

Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani, Kongresni trg št. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4¹/₄%.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519.848,40 kron. Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15.615 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6.089.850 kron.

Gospodarska zveza v Ljubljani

ima v zalogi

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Za Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Šolskem drevoredu
kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti št. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravo do nakupa v mesnici in trgovini.

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo
„Našo Moč“.